

GRACHTENHUIS

Grachtenhuis

© Pauline van de Ven 2018

Eerste druk: Uitgeverij Auteursdomein 2018

Omslag: Uitgeverij Auteursdomein, gebaseerd op een kopergravure uit Caspar Philips' *Grachtenboek* (1771)

ISBN 9789086410835

Pauline van de Ven

GRACHTENHUIS

Uitgeverij A|D Auteursdomein - Amsterdam

Voor Paul

Natuurlijk waren ze blij geweest met de rust om te werken. Opgelucht dat ze op het nippertje aan het gestamp van de heiblokken en het lied van de Amsterdamse bouwvakker waren ontsnapt.

Het lied van de Amsterdamse bouwvakker is niet iets om licht over te denken, had mevrouw Deen tegen haar man gezegd. Meneer Deen had ook gevonden dat het een geluk bij een ongeluk was dat ze hun huis op tijd hadden kunnen verkopen.

Maar op een dag, ze woonden toen ongeveer een jaar in hun nieuwe huis aan de gracht, haalde mevrouw Deen diep adem en zei: we zakken.

Onzin zei meneer Deen, het buurhuis stijgt. Een heel gewoon bouwkundig verschijnsel, elke architect kent het. Het heet negatieve kleef.

De kleef was taai en hield lang stand. Kleef klonk geloofwaardig uit de mond van meneer Deen. Van nature had hij die kwaliteit dat hij iets zei en anderen knikten. Natuurlijk, zo was het. Als meneer Deen zei 'kleef' dan dacht mevrouw Deen er niet over om hem tegen te spreken. Het kwam eigenlijk maar zelden bij haar op om zijn autoriteit ter discussie te stellen. Mede

daardoor gleeed hun leven met de soepele regelmaat van een gelukkig huwelijk langs verjaardagen en bruiloften, bezoekjes aan het concertgebouw of de opera, een enkel zakelijk of wetenschappelijk succesje en het wisselen van de seizoenen.

In de linker buitenhoek van de slaapkamer kroop het patroontje van het behang intussen langzaam maar zeker verder omhoog. Was het effen geweest dan had het lang kunnen duren voordat hun iets was opgeval- len. Maar de Deens hadden geen geld gehad om de originele bespanning te herstellen, het wit-blauwe mo- tiefje was nog een erfenis van de vorige bewoners ge- weest. Het patroon op de linker zijmuur steeg en op de achtermuur zakte het. Daar tussenin kwam een haarscheur. Verval was iets dat bij mevrouw Deen van oudsher een gevoel van dreiging en gevaar opriep, soms regelrechte paniek. Ze zag het meteen, het riep naar haar. Om de scheur het zwijgen op te leggen plakte ze er een strook kaftpapier overheen. Dit was natuurlijk alleen kosmetisch en na een poosje scheurde het tot haar afschuw verticaal doormidden.

Meneer Deen volhardde in kleef. Zijn vrouw knik- te niet langer maar keek met een scheef hoofd naar de plek en zweeg.

Kort daarna brak in de keuken het aanrechtblad doormidden. Een centimeters dikke plak marmer, toch hoorden ze er niets van. 's Avonds was het nog heel geweest, maar bij het ontbijt bestond het uit drie losse stukken die werden gescheiden door een grillige breuklijn. Wel bleven de stukken gewoon op de keu- kenkastjes rusten en in praktisch opzicht veranderde er dus weinig. De broodrooster, de blender het kuipje

met het afwasborsteltje en het vaatdoekje konden blijven staan waar ze stonden. Mevrouw Deen hoefde de fruitschaal maar een klein stukje te verschuiven om de breuklijn aan het zicht te onttrekken.

Een oud huis mag gerust wat gebruikssporen hebben zei meneer Deen.

Zijn vrouw moest toegeven dat je in een huis als dit altijd wel tot op zekere hoogte door verval zou worden omgeven. Alleen was dit niet het langzame slijten dat de dingen mooi maakte maar een ondergrondse kracht die haar angst aanjoeg zoals het trillen voor een aardbeving.

Oude bouwsels zijn voortdurend in beweging. Bij harde wind zwiept de Westertoren wel een halve meter heen en weer zonder dat hij omvalt. Daar zie je niets van.

Jij denkt niet dat het huis van de palen zakt?

Welnee. Verzakken gaat heel anders.

Hoe dan, wilde mevrouw Deen weten.

Je hoort vreemde geluiden. Harde klappen, gekraak. Het gebint begint te wringen.

Dit stelde haar gerust want inderdaad was het zo stil in huis dat ze in windstille nachten de motten meende te horen smakken in de kleerkast.

Na een van die geruisloze nachten klonk er een schot. Daarna een ander geluid dat zich moeilijk liet omschrijven, iets metaal-achtigs dat stroomde alsof er hoog in de lucht een bestekbak werd omgekieperd. De wijzers van de wekker wezen tien over zes.

Mevrouw Deen kwam uit bed en keek naar buiten. Het tuintje lag in de schaduw, zoals elke ochtend om deze tijd wanneer de zon nog achter het puntdak van

de buren stond. Op de schoorsteen van een huis op de Prinsengracht riep een lijster. Voor de achterste ramen lag een berg glassplinters.

Daar ze een afkeer had van rommel en zenuwachtig werd van dingen die niet op hun plaats stonden haalde mevrouw Deen een kwastje en begon de scherven tussen de plaatjes van de convector-verwarming uit te vegen. Intussen probeerde meneer Deen de deuren open te doen. De haak van het spanjolet ging gemakkelijk genoeg omhoog, maar de deuren leken wel vastgeschroefd. Mevrouw Deen haalde de hamer uit de keuken en de ladder van de overloop en klom erop. Na twintig minuten kloppen en wrikken vlogen de deuren open maar nu konden ze niet meer dicht.

Je moet er een stuk afzagen adviseerde meneer Deen die altijd snel zag wat er moest gebeuren maar moeite had met de uitvoering. Meneer Deen was een denker met een studierug en een bril met dunne hightech glazen waaraan je niet kon vermoeden hoe bijziend hij was. Zijn vrouw wist meestal niet wat er moest gebeuren maar was daarentegen tamelijk handig. Zij was het die de schuurmachine haalde en een stofmasker opzette, de ladder weer op klom en de kopskant van het hout begon te schuren. Er kwam veel rook en verbazend weinig zaagsel vanaf. Na een poosje klom ze naar beneden. Meneer Deen duwde tegen de deur.

Je moet harder schuren Lies.

Ze klom weer omhoog.

Schuurde.

Klom weer omlaag. Verplaatste de ladder.

Nog een klein stukje bij de punt.

Ze schoof de ladder terug en krom weer omhoog. En omlaag. En weer omhoog en weer omlaag. En omhoog.

Harder Lies! riep meneer Deen.

Mevrouw Deen ging op het terras liggen met de vlakschuurmachine omhoog. De ruimte tussen de onderkant van de deur en de tegels van het terras was te klein voor haar hand en de machine.

Het handschaafje? Meneer Deen had niet geweten dat hij een handschaafje bezat of hoe het eruitzag.

Eindelijk konden de deuren weer dicht en tot haar voldoening ook weer open. Vermoeid van de opwinding gingen ze in bed liggen. De wind blies rond het ledikant. Met een ontheemd geluid tikten de balletjes waarmee het hoofdeind omhoog kon rijzen tegen de zijkant.

Na een poos stond mevrouw Deen op en zette koffie aan het aanrecht met, zoals ze niet kon nalaten op te merken 'gebruikssporen'. Meneer peinsde een poos over oorzaken en gevolgen en belde de glaszetter.

In dit soort huizen zie je dat wel meer zei die. Het tordeert.

Mevrouw Deen keek haar man zwijgend aan en meneer Deen zag in dat torderen de nekslag voor de negatieve kleef was.

Laat in de middag wandelden ze langs hun vorige huis. Het huis waaruit ze een jaar geleden waren ontsnapt aan het lied van de bouwvakker. De zon scheen op de gevel en op de spreuk die op de lijst stond. Een eind eronder op de kademuur stond nog steeds *Venice mon amour*. Weemoedig keek mevrouw Deen ernaar. Het poortje naar het steegje stond op een kier. Een